

Міжнародні економічні відносини

Основна література

1. **Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини:** навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ«ХПІ», 2019. 234с. URL : <https://core.ac.uk/reader/275821380>
2. **Задоя А. О., Магдич, О.А., Задоя О.А. Міжнародні економічні відносини:** навчальний посібник. Частина 1. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 142 с. URL : <https://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/3848>
3. **Ксендзук В.В. Міжнародні організації:** навчальний посібник. Житомир: ЖДТУ, 2019. 211 с. URL: <http://surl.li/qсарb>
4. **Міжнародні економічні відносини :** підручник / А. І. Крисоватий, Р. Є. Зварич, О. М. Сохацька [та ін.] ; за заг. ред. А. І. Крисоватого, Р. Є. Зварича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 662 с. URL: <http://surl.li/qсауx>
5. **Міжнародні економічні відносини:** навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти / Т. В. Орехова, І. В. Хаджинов, М. В. Савченко та ін.; за заг. ред. Т. В. Орехової. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 324 с. URL: <http://surl.li/qсауm>
6. **Міжнародні економічні відносини:** навчальний наочний посібник / уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с. URL: <http://surl.li/qсауd>

Допоміжна література

1. **Абрамова І. В.** Євроінтеграційні імперативи трансформації фінансового забезпечення сталого розвитку сільських територіальних громад [Текст]: монографія – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2024. – 290 с.
2. Грицишен Д. О., **Абрамова І. В.** Специфіка фінансування сталого розвитку сільських громад окремих країн ЄС. *Society and Security*. 2024.
3. Мороз Ю., Романчук Л., **Абрамова І.**, Іванюта В. Особливості фінансування розвитку сільських громад та територій коштом спільного бюджету ЄС. *Society and Security*. 2024. № 2-3 (3-4). С. 9-18.
4. Грицишен Д. О., **Абрамова І. В.** Формування та реалізації фінансових механізмів ЄС щодо сталого розвитку сільських громад. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 67-78.
5. Грицишен Д. О., **Абрамова І. В.** Міжнародні імперативи фінансового забезпечення сталого розвитку сільських громад. *Проблеми економіки*. 2024. №2. С. 31-38. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-31-38> (0,78/0,6 ум. ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора: здійснено змістовне наповнення ключових імперативів формування глобальних поглядів щодо цілей сталого розвитку.*
6. **Абрамова І. В.**, Поплавський П. Г. Фінансування міжнародних грантових угод у сферах науки та інновацій через призму декомпозиційної моделі. *Бізнес Інформ*. 2024. № 4. С. 26-31.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний портал Верховної ради URL: <http://rada.gov.ua>
2. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Сайт Європейського союзу. URL: <http://europa.eu/>
4. Сайт інституту економіки та прогнозування НАН України. URL: <http://ief.org.ua>
5. Сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
6. Сайт Міжнародної організації праці. URL: <http://www.ilo.org>
7. Сайт Міністерства закордонних справ в Україні. URL: <https://mfa.gov.ua/>
8. Сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
9. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
10. Сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <http://www.oecd.org>
11. Сайт Організації об'єднаних націй. URL: <http://www.un.org>
12. Сайт Представництва Європейської Комісії в Україні. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/eu-and-euam/>
13. Сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>

Тема 1. Теоретичні основи міжнародних економічних відносин

План

- 1.1. Сутність міжнародних економічних відносин
- 1.2. Суб'єкти та об'єкти міжнародних економічних відносин
- 1.3. Форми прояву міжнародних економічних відносин

1.1. Сутність міжнародних економічних відносин

Формування сучасних міжнародних економічних відносин пройшло тривалий історичний процес від первіснообщинного устрою до глобальних економічних відносин.

Перший етап і тип МЄВ – доколоніальний.

За часом він є найтривалішим, оскільки охоплює первіснообщинний, рабовласницький і феодальний періоди. Спільною рисою стародавніх цивілізацій був характер господарювання.

Це були аграрні цивілізації. Основу економіки становило **сільське господарство і власне сільськогосподарське виробництво слугувало системоутворюючим фактором**, воно було основою розвитку людських спільнот, на його основі формувалась політика, соціальна сфера і виробництво. Ремесло в ці епохи відігравало допоміжну роль.

Провідною формою міждержавних економічних зв'язків у стародавніх цивілізаціях була зовнішня торгівля.

Поступово формується два типи міждержавної торгівлі:

- ❖ **експортно-імпортна** – експорт заради ввезення товарів, які не виготовляються всередині держави (полісу). Цей тип торгівлі набув широкого розвитку в Вавілонії (III – I тисячоліття до н. е.) і зберігся до наших днів. Вавілонія виступала як визнаний експортер тканин (і в цьому прояв **спеціалізації суспільного поділу праці** на рівні цивілізації) і імпортувала метал, металеві вироби, ліс і вироби та вироби з деревини.
- ❖ **транзитні типи зовнішньої торгівлі** – в своїй основі це торгівля, пов'язана з одержанням додаткових прибутків (торгівля заради подальшої торгівлі).

Цей тип мав два підтипи:

- вимоги до купця, що транзитом везе свій товар до далекої країни частково **продати свій товар всередині країни (по дорозі)**;
- купівля заради **перепродажу з метою отримання прибутку** (перші ознаки міжнародного бізнесу).

У цілому, розвиток міжнародної торгівлі як основної форми прояву МЄВ за стародавніх часів супроводжувався:

- ❖ стабілізацією торговельних стосунків між державами;
- ❖ стійкістю і систематичністю обміну продуктами, цінностями, сировиною тощо;
- ❖ розширенням товарної структури міждержавної торгівлі;
- ❖ переважанням зовнішньої торгівлі над внутрішньою, особливо для античних цивілізацій.

Після Великих географічних відкриттів виникають передумови формування світового ринку і світового господарства, відбуваються суттєві зміни і зрушення в системі МЄВ.

В період розквіту феодалних відносин у країнах Західної Європи відбувається остаточне відокремлення ремесла від сільського господарства.

Затверджуються (відновлюються) старі і виникають нові міста як центри ремесла і торгівлі і, що особливо важливо, як центри товарного виробництва. Нового змісту набуває торгівля, формується такий суспільний прошарок, як купецтво. Торгівля стає єдиною сферою діяльності купців, і вже в цей період формується головний інтерес купецтва в одержанні прибутку. Досить поширеним стає об'єднання купців в гільдії.

Західноєвропейські країни починають підтримувати контакти зі Сходом. Торгівля їх мала назву **Левантійської торгівлі** і здійснювалась значною мірою через Великий шовковий шлях.

Наступний етап МЕВ, колоніальний, охоплює період 16-середина XX ст.

Його початок співпадає з періодом розпаду феодалізму і зародження капіталізму.

Великі географічні відкриття зумовили 2 головні наслідки:

- ✓ створені перші колоніальні імперії (Іспанська в Америці, Португальська в Азії);
- ✓ сприяли виникненню світової торгівлі (світового ринку).

За короткий час до системи міжнародної торгівлі були залучені всі частини світу, але ці зв'язки були одnobічними. До Європи вивозились дорогоцінні метали, чай, цукор, опій, прянощі. Головні торговельні шляхи з внутрішніх морів перемістились до Атлантичного та Індійського океанів. Найбільші порти Європи: Лісабон, Антверпен, Амстердам.

Географічний поділ праці поглиблювався і розширювався, але він ґрунтувався на грабіжництві і нееквівалентному обміні. У початковий період імперіалізму (70 рр. XIX – поч. XX ст.) спостерігались перші зародки монополізації, з'явилися нові форми власності. Міжнародні монополії раннього періоду розвитку імперіалізму стали посередниками сучасних транснаціональних корпорацій, які становлять у наш час основу світового господарства.

У другій половині ХХ ст. зростаюча взаємозалежність національних господарств і цілісність світової економічної системи вступили до нової фази, що було викликано такими обставинами:

- ♣ на основі **науково-технічного прогресу (НТП)** суттєво покращилась міжнародна транспортна інфраструктура;
- ♣ через **інформаційну революцію** на базі бурхливого розвитку електроніки, кібернетики, використання космічних супутників зв'язку відбувся переворот у засобах телекомунікації;
- ♣ у 60-ті роки відбулись якісні зміни у сфері **міжнародного ринку позичкових капіталів**.

Усі ці зрушення у сферах виробництва, комунікацій, торгівлі, зарубіжного інвестування і фінансів перетворили на рубежі ХХ – ХХІ ст. міжнародну економіку на цілісний глобальний організм, глобальну економіку, об'єднану не лише міжнародним поділом праці, але й значними виробничо-збутовими структурами, глобальною фінансовою системою і планетарною інформаційною мережею.

Розвиток міжнародних економічних відносин у ХХ ст. у хронологічному порядку поділяється на такі періоди:

♣ **реалізація програм економічного відродження західних країн після Першої світової війни і в міжвоєнний період (1919-1939 рр.):** економічні підсумки Першої світової війни, Версальський мирний договір, відродження економіки Німеччини, новий курс Рузвельта, економічна політика фашистської Німеччини;

♣ **економічні перетворення й реформи в зарубіжних країнах після Другої світової війни (1940-1960 рр.):** економічні підсумки Другої світової війни, план Маршалла і його внесок у відродження післявоєнного господарства країн Західної Європи, економічні програми ФРН, Японії, економічна політика Франції;

♣ **етап господарського реформування у зарубіжних країнах (1970-1990 рр.):** «рейганоміка» і її результати, економічні реформи уряду М. Тетчер, реформування господарського механізму в країнах Східної Європи і в країнах Азії, економічні реформи в Китаї;

♣ **етап руйнування поляризації світового господарства (1990-ті роки),** який пов'язаний із розпадом СРСР, руйнацією світової соціалістичної системи, виникненням нових країн у Центральній і Східній Європі та вибором цими країнами шляхів ринкового розвитку;

♣ **сучасний етап розвитку міжнародних економічних відносин (із 2000 р.).**

Він характеризується розвитком процесу **глобалізації світової економіки**, зокрема, фінансової глобалізації, виходом на перший план загальноцивілізаційних проблем - боротьба зі світовим тероризмом, вирішення проблем наддержавного регулювання світового розвитку тощо.

Основними тенденціями та факторами розвитку МЕВ в сучасних умовах є:

1. **Прискорення науково-технічного прогресу.** Знаходить вираз у використанні найновіших технологій у сфері зв'язку та інформації, транспортування, глобальній комп'ютеризації економічних відносин суб'єктів господарювання;
2. **Приріст та постійна міграція населення.** Міжнародне переміщення трудових ресурсів зумовлене позаекономічним та економічним примусом;
3. **Збільшення розриву між бідними та багатими країнами,** зумовлене нерівномірністю економічного розвитку, а також відповідною діяльністю транснаціональних корпорацій. Політика неоколоніалізму спрямована на існування таких регіонів світу, де можна було б використати дешеву робочу силу та ринки збуту своїх товарів. Збагачення багатих на одному полюсі та бідних на іншому і є тенденцією розвитку міжнародних економічних відносин в сучасних умовах;
4. **Зростання економічної взаємозалежності країн світу** проявляється у формуванні єдиного економічного простору в якому кожен суб'єкт МЕВ та світового господарства займає свою нішу та виконує інтегруючу роль;
5. **Посилення ролі міжнародних економічних організацій.** Зростання економічних (і інших) зв'язків, глобальні проблеми людства, що виникли в сучасному світі потребують координації та спільних зусиль у їх вирішенні і розвитку.

Економічні взаємозв'язки світового господарства як єдиної системи ґрунтуються на розвитку міжнародних економічних відносин, які є основою для втілення інтересів різних держав.

Міжнародні економічні відносини відображають господарські зв'язки між державами, регіональними об'єднаннями, підприємствами, фірмами, установами, юридичними та фізичними особами для виробництва та обміну товарів і послуг, матеріальних і фінансових ресурсів.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) – це система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в межах світового господарства.

Сучасні МЕВ є системою економічних зв'язків, які характеризуються:

- ✓ виходом за межі національних господарств;
- ✓ взаємодією фізичних і юридичних осіб, держав і міжнародних організацій;
- ✓ визначеністю форм;
- ✓ різними рівнями глибини існування, функціонування, здійснення.

Міжнародні економічні відносини проявляються на різних рівнях економіки.

Рівні міжнародних економічних відносин можна традиційно розбити на макро-, мета- й мікрорівні, де:

1. Макрорівень (державні і міждержавні міжнародні процеси):

Приклад: Переговори між двома країнами щодо укладення торгової угоди. Наприклад, переговори між Європейським Союзом і США про створення трансатлантичного торгового та інвестиційного партнерства (ТТІР).

2. Метарівень (міжнародні зв'язки галузевого й регіонального значення):

Приклад: Співпраця країн у межах певної галузі, наприклад, угоди між країнами-членами ОПЕК (Організація країн-експортерів нафти) щодо регулювання видобутку нафти для підтримання стабільних цін на світовому ринку.

3. Мікрорівень (зв'язки між фірмами різних країн):

Приклад: Співпраця між двома компаніями з різних країн, наприклад, партнерство між американською компанією Apple і китайським виробником Foxconn, де Foxconn виробляє компоненти для пристроїв Apple.

Рівні МЄВ також розглядають і за ступенем розвитку стосунків між суб'єктами МЄВ, за ступенем тривалості дії угод і переплетеності економік.

При цьому виділяють такі чотири рівні:

1. Міжнародні економічні контакти – найпростіші, одиничні, випадкові економічні зв'язки, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами. Зв'язки такого рівня більше притаманні юридичним і фізичним особам. **Наприклад**, експорт українського зерна до країн Європи або імпорт електроніки з Японії до США.

2. Міжнародна економічна взаємодія – налагоджені стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЄВ, які базуються на міжнародних економічних угодах і договорах, залучених на доволі тривалий період часу. **Наприклад**, співпраця в межах міжнародних економічних організацій, таких як Світова торгова організація (СОТ), де країни домовляються про зниження митних бар'єрів, встановлення стандартів торгівлі та вирішення торгових суперечок або Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА), яка полегшує торгівлю товарами і послугами між США, Канадою та Мексикою.

3. Міжнародне економічне співробітництво – міцні й тривалі зв'язки кооперативного типу, які в своїй основі мають спільні, наперед вироблені й узгоджені наміри, закріплені в довгострокових економічних договорах і угодах. Цьому рівню притаманне партнерство суб'єктів МЄВ. **Європейський Союз (ЄС) як приклад регіонального економічного співробітництва**, де країни-члени мають єдиний ринок, спільну валюту (євро в деяких країнах) та узгоджену економічну політику. Це забезпечує вільний рух товарів, послуг, капіталу і людей між країнами-членами.

4. Міжнародна економічна інтеграція – вищий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, який характеризується переплетенням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах з третіми країнами.

Основними ознаками, що характеризують МЄВ, є такі:

- ♣ в основі як національної економіки, так і світового господарства та МЄВ лежать **міжнародний поділ праці та обмін**;
- ♣ передбачає **товарно-грошовий характер зв'язків**;
- ♣ у МЄВ закони **попиту, пропозиції і вільного ціноутворення діють сильніше**, ніж у контексті національних господарств;
- ♣ **світовий ринок характеризується жорсткішою конкуренцією** порівняно з національними ринками, що пояснюється більшою кількістю об'єктів і суб'єктів на міжнародному ринку товарів і послуг;
- ♣ **міжнародна торгівля, яка представлена значною кількістю міждержавних потоків продукції, формує світові товарні ринки**, де здійснюються операції з купівлі-продажу товарів і послуг, що мають стабільний систематичний характер;
- ♣ **обмін товарами і послугами, міжнародне переміщення факторів виробництва опосередковане рухом грошей, системою розрахунків, товарними й грошовими кредитами, валютними відносинами**. Таким чином, виникають і функціонують світовий фінансовий ринок та міжнародна валютно-фінансова система. Рух капіталу, іноземні інвестиції, довгострокові міжнародні, державні кредити надають світовій фінансовій системі завершального вигляду;
- ♣ **міжнародні економічні відносини передбачають активні міждержавні потоки робочої сили**. Можна констатувати, що сьогодні існує міжнародний ринок праці. Це ж саме стосується і системи патентування й ліцензування винаходів, відкриттів, захисту авторських прав, що сприяло формуванню світового інформаційного ринку.

1.2. Суб'єкти та об'єкти міжнародних економічних відносин

До суб'єктів МЄВ відносять:

- ✓ **окремих підприємців**, які здійснюють зовнішньоторговельні операції та забезпечують реалізацію власних інтересів;
- ✓ **приватні фірми**, що виступають мікросуб'єктами господарювання на національному та міжнародному рівнях і базовими структурними елементами національних економік;
- ✓ **державні структури**, які мають право здійснювати операції з купівлі–продажу певних видів продукції на зовнішніх ринках;
- ✓ **регіональні угруповання**, що формують та втілюють власну економічну політику щодо реалізації своїх інтересів у регіональному та глобальному масштабах;
- ✓ **транснаціональні корпорації**, які виступають домінуючими, провідними господарюючими об'єднаннями, що торгують, інвестують, розповсюджують передові технології, визначають конкурентоспроможність товарів і послуг на світовому ринку;
- ✓ **міжнародні організації**, зокрема системи ООН забезпечують контроль щодо реалізації інвестиційних великомасштабних проектів (МВФ, група Світового банку, СОТ), а також функціонують в окремих сегментах світового ринку (ОПЕК - Організація країн-експортерів нафти).

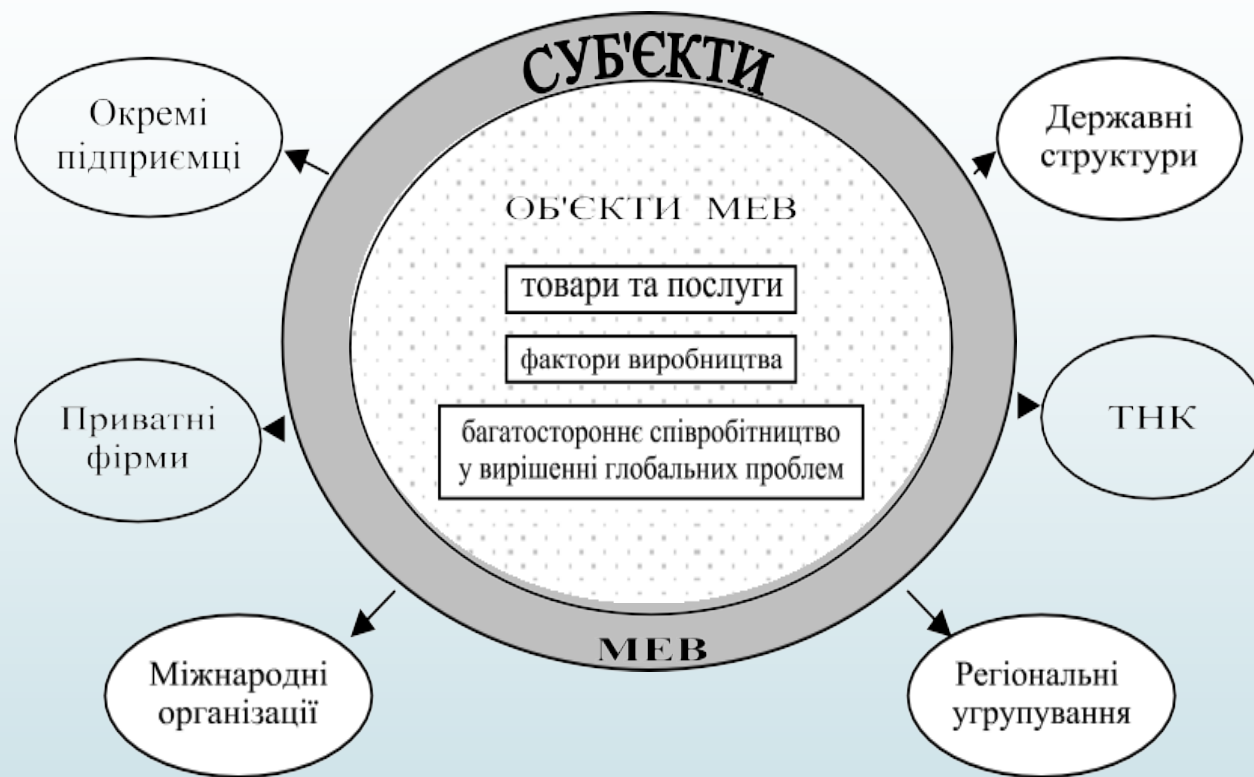

Рис. 1.1. Суб'єкти і об'єкти МЕВ

Об'єкти МЕВ:

1. Основними об'єктами міжнародних економічних відносин виступають **товари та послуги у зовнішній торгівлі**, які є базовими елементами світових торговельних операцій. Наявність широкого асортименту та великих обсягів товарної маси дозволяє активно використовувати наявний потенціал для ефективного функціонування та реалізації торговельних відносин. Система послуг у світовій економіці формує 60 – 80% ВВП окремих країн, що дає можливість використовувати таке поняття як «економіка послуг»;

2. Важливим об'єктом міжнародних економічних відносин виступають **фактори виробництва**. Сучасна світова економічна наука визначає такі основні фактори виробництва:

- ✓ працю,
- ✓ капітал,
- ✓ землю,
- ✓ підприємницькі здібності,
- ✓ науку,
- ✓ інформацію,
- ✓ екологію.

3. Об'єктом МЕВ є багатостороннє співробітництво країн та міжнародних організацій у сфері екології та інших глобальних проблем людства.

1.3. Форми прояву міжнародних економічних відносин

Міжнародна торгівля

Форми міжнародних економічних відносин можна умовно поділити на традиційні та сучасні.

До **традиційної форми** насамперед належить міжнародна торгівля. Міжнародну торгівлю фактично утворюють два зустрічних потоки товарів та послуг, які в загальному вигляді є експортом та імпортом.

Міжнародна торгівля – це сукупність операцій обміну товарами і послугами між країнами, які пов'язані із інтернаціоналізацією господарського життя й інтенсифікацією міжнародного поділу праці в умовах дедалі міцнішої глобалізації. У цих умовах формуються світові товарні ринки, функціонування яких має стійкий та системний характер.

Існують два основних типи торгівлі між країнами:

1. **Перший**, в якому приймаючі країни або не можуть виробляти товари чи надавати послуги, або **виробляють їх у недостатній кількості**;
2. **Другий**, в якому вони мають можливості виробництва товарів або надання послуг, але **все одно імпортують їх**.

Прикладом першого типу міжнародної торгівлі є імпорт бананів в Україну у відповідь на споживчий попит або залізної руди й міді в Китаї, необхідних для місцевої промисловості.

Другий тип міжнародної торгівлі викликає неприхований інтерес, адже на нього припадає більша частина світової торгівлі сьогодні, і обґрунтування є більш складним. Україна імпортує легкові автомобілі, телевізори, одяг і багато інших продуктів, які вона цілком в змозі виробляти в середині країни. На перший погляд, здавалося б, навіщо імпортувати товари з усього світу, адже країна може бути самодостатньою. Тим не менше, **причин для імпорту товарів та послуг декілька**, і, зазвичай, вони потрапляють в одну з трьох категорій:

1. Імпортні товари можуть бути **дешевші**, ніж вироблені на внутрішньому ринку;
2. Більшу **різноманітність товарів** може бути надано внутрішнім споживачам за рахунок імпорту;
3. Імпортні товари можуть запропонувати певні **переваги**, крім зниження цін на вітчизняне виробництво, **краща якість і дизайн, більш високий статус (наприклад, престиж бренду), технічні характеристики** тощо.

Міжнародний рух капіталу

Переміщення капіталу за кордон являє собою процес, який характеризується вилученням капіталу з національного обігу однієї країни і розміщенням його в різних формах у вигляді грошей або товарів у виробничий процес чи обіг іншої приймаючої країни з метою отримання доходу його власника.

Ключовим критерієм, який визначає сутність закордонного інвестування є перенесення в іншу країну процесу саме утворення товарів чи послуг.

Міжнародна міграція робочої сили

Під міжнародною міграцією робочої сили розуміють переміщення працездатного населення через державні кордони з метою вступити в трудові відносини з роботодавцями в іншій країні.

Зовнішня міграція має дві сторони:

- еміграція, тобто виїзд працездатного населення з країни перебування для довготривалого чи постійного проживання в іншій країні;
- імміграція, тобто приїзд робочої сили в дану країну з-за кордону.

Трудова міграція представлена людьми працездатного віку, які залишають країну перебування в пошуках більш високого заробітку на певний термін. Вони не втрачають зв'язків із вітчизною, надсилають грошові перекази родичам і друзям і після закінчення терміну контракту повертаються на батьківщину, тобто трудова міграція, як правило, є поворотною.

Міжнародна передача технологій

На початку ХХІ ст. економічний потенціал розвинених країн світу визначається істотним зростанням ролі наукових досліджень і технологій у суспільному виробництві. Ці тенденції яскраво підтверджуються структурою ВВП цих країн, в якій переважає з суттєвим відривом – сфера послуг.

За допомогою ліцензійних угод, патентних угод, лізингу та інших видів передачі технологій компанії однієї країни отримують повний або обмежений доступ до технологій, створених в інших країнах. Завдяки цьому міжнародна передача технологій сприяє підвищенню конкурентоспроможності фірм на внутрішньому і світовому ринках. Кожна країна прагне обмежити сферу розповсюдження сучасних технологій, технологій подвійного призначення національними кордонами, адже монопольне володіння такими технологіями створює додаткові конкурентні переваги на світовому ринку.

Міжнародний трансфер технології – обмін науково-технічними досягненнями між країнами на комерційній або безоплатній основі.

Міжнародні валютно-фінансові відносини

У процесі реалізації економічної діяльності на світовому ринку виникають міжнародні валютно-фінансові відносини – економічні відносини, які пов'язані з функціонуванням грошей та обслуговуванням господарських зв'язків між країнами. Складовими валютно-фінансових відносин є валютна та фінансова системи.

Валютна система – форма організації та регулювання валютних відносин, закріплених національним законодавством або між державними угодами. Вона є сукупністю двох елементів – валютного механізму й валютних відносин.

Фінансова система – сукупність міжнародних фінансових ринків (грошового, цінних паперів) і механізмів торгівлі конкретними фінансовими інструментами – валютою, цінними паперами, кредитами.

Органи державної влади відчують постійну необхідність в інформації про взаємини держави як суб'єкта міжнародних економічних відносин з економічними агентами зовнішнього світу. Основні потреби в подібній інформації задовольняють **баланси міжнародних розрахунків**, а частіше основна їх частина – **платіжний баланс держави**, який відображає товарні та фінансові потоки між даною країною і всім іншим світом.

Платіжний баланс країни являє собою статистичну систему, в якій відображаються всі економічні операції між резидентами даної країни і резидентами інших країн (нерезидентами), які мали місце протягом певного періоду часу.

Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція (лат. *integratio* – з'єднання окремих частин у єдине ціле) – це взаємодія й взаємопроникнення національних господарств різних країн, що веде до їх поступового економічного злиття, шляхом узгодженості міждержавної економічної політики і утворення глибоких взаємозв'язків і поділу праці між національними господарствами.

Основна макроекономічна **мета економічної інтеграції** – створення умов для функціонування «чотирьох свобод» вільного переміщення:

- ❖ товарів,
- ❖ послуг,
- ❖ робочої сили
- ❖ капіталів,

а в інформаційну епоху і п'ятої свободи – свободи переміщення *інформації*.

Особливості розвитку форм прояву МЄВ на сучасному етапі

Аналіз тенденцій розвитку сучасних міжнародних економічних відносин свідчить, що розпочинається новий **етап еволюції** – утворення надпотужних загальних економічних систем і, врешті-решт, формування **всесвітнього єдиного господарства**.

Сучасне виробництво орієнтується не на національні або регіональні масштаби, а на **світовий економічний простір**.

Нові форми міжнародних економічних відносин, пов'язані з поширенням передового досвіду, відбивають еволюцію в способах використання іноземних капіталів в тих чи інших державах. Для одних це означає досягнення світового лідерства, для інших – подолання відставання й вихід із зони периферії.

Поглиблення міжнародного поділу праці відбувається на основі все більшої конкурентної боротьби. Основною конкурентною перевагою є порівняння наукових потенціалів і технологічних можливостей, якими володіють країни.

Характерною рисою сучасного світового господарства є **розподіл технологічної влади**. Наслідком цього є спеціалізація розвинених країн на експорті наукомістких виробів. Країни, що розвиваються, вимушені експортувати ресурсномісткі й трудомісткі вироби. Такий розподіл технологічної влади дозволяє «консервувати» систему міжнародних економічних відносин «ядро чи периферія».